

Το άρθρο του καθηγητή Ανδρέα Καζαμία "Νεοκυπριακή Ταυτότητα και Εκπαίδευση", που διαβάσα στον ΦΙΛΕΛΕΥΘΕΡΟ (24-25/8/92) μου προκάλεσε τα ίδια αισθήματα που προκαλεί στο πεζοπορο της ερήμου η θεα μιας οάσης. Ενοιώσα εντονα την επιστημονική μοναξιά κατά τις τελευταίες δυο περίπου δεκαετίες που γράφω και μιλώ σαν κοινωνικός επιστήμονας πάνω σ'αυτά τα θέματα καθλώντας και προκαλώντας πάντα τους συναδέλφους μου να προβληματισθούν και δεν βρήκα καμία ουσιαστική ανταπόκριση. Είναι ιδιαίτερα σημαντικό που επιτέλους βρέθηκε ένας επιστήμονας του κύρους και της αναγνωρισης του κ Καζαμία για να ασχοληθεί με τα καιτα θέματα του μελλόντος της ταλαιπωρης ιστορικής πορείας της πατρίδας μας.

Εκφράζοντας την ικανοποίηση και τον ενθουσιασμο μου για το άρθρο θα αποφυγω τους εθαινους γιατι είναι δοσμενη η σχαπη και εκτιμηση μου προς τον φίλο και δασκαλο Ανδρέα Καζαμία. Θα μπω απευθειας σε κρισεις και διαφωνίες γιατι σιγουρα ετσι θα το ηθελε και ο ιδιος για ν' ανοιξει ο διαδοχος πάνω στις γενικότερες προεκτασεις του άρθρου για το παρον και το μελλον της κυπριακής κοινωνίας γιατι πιστευω πως εχουμε την ίδια εχνοια για την αποδοχη της οντοτητας και την συνεχιση της υπαρξης της "χθυκειας χωρας Κυπρου".

Η εμφαση μου σ'αυτο το άρθρο θα είναι κυριως επιστημοδοχική: Είναι, νομιζω, μια απο τις βασικές αρχες της επιστημονικής σκεψης να διατυπωνονται τα σωστα ερωτηματα ωστε να μην οδηγείται η συζητηση σε θανθασμενες ατραπους η να καταπιανομαστε με ανυπαρκτα ζητηματα που ηχηαζουν απο προκατειλημμενη η συναισθηματικά και ποητικά φορτισμενη χρηση της οροδοχίας. Θα δωσω στο τελος μερικά προκαταρκτικά συμπερασματα, σχετικά με τη συγκροτηση και το μελλον της κυπριακής κοινωνίας και του ποητειακου της συστηματος, για να επανεθω αρχοτερα σε μια πιο αναλυτική εξεταση αν βρω ανταποκριση σ'αυτη την πρώτη μου συνεισφορα. Τότε εθπιζω πως θα συζητούμε την πραχματική ουσια και οχι ερωτηματα οπως: "Υπαρχει η μπορει να δημιουργηθει κυπριακή **εθνική** ταυτοτητα η κυπριακον **εθνος** - κρατος και να εχκαταλειφθούν οι εθνικές ταυτοτητες των κυπριακών εθνικών κοινοτητων;" Οπως θα καταδειξω πιο κατω, ερωτηματα η αποψεις αυτου του ειδους δεν προσφερονται για επιστημονική συζητηση η κριτική γιατι δεν προβηθησαν και ουτε μπορούσαν λογικά να προβηθούν. Ας παρακοδουθησουμε, ομως, την διαδικασια η οποια οδηγει σε τετοια ερωτηματα.

(α) Η χρήση του ορου “νεοκυπριοί”

Ο ορος “Νεοκυπριοί” χρησιμοποιείται επανειλημμένα μέσα στο άρθρο χωρίς καμία φορά να εξηγηθεί το εμπειρικό αντικρυσμα της εννοιας. Οποιοσδήποτε ασχολήθηκε με τες κοινωνικες επιστημες γνωριζει πως η χρήση της “ετικετας” η της “ταπελλογραφησης” (στα αγγλικά labelling) χωρίς συγκεκριμενο αντικειμενο δεν βοηθα την επιστημονικη μελετη και συζητηση. Πολλο πιθανον ο καθηγητης να εννοει “τα μελη η την Συντονιστικη Επιτροπη του Νεοκυπριακου Συνδεσμου” που φερουν την ευθυνη του αρθρου πανω στην εκπαιδευση των κυπριων που σχολιαζει. Ομως δεν το διευκρινιζει και αφηνει τον αναγνωστη να διαβαζει και να αντιλαμβανεται τον ορο με τον ιδιο τροπο και την σημασια που του εδωσαν εκεινοι που τον εισηγαξαν στο λεξιλοιο μας. Είναι φανερο πως δεν ηταν υποψη του κ. καθηγητη πως οι ιδιοι οι ανθρωποι στους οποιους αποδιδονται οι ιδεες που συζητα δεν χρησιμο- ποιησαν ποτε τον ορο και δεν αποκαθουν τους εαυτους τους “νεοκυπριους”. Την ετικετα αυτη τους την κολλησαν οι επικριτες τους με σκοπιμοτητα και αρκετη δωση ειρωνιας οπως εκαναν και κανουν με οσους διαφωνουν μαζί τους. Είναι χι’ αυτο τον λοχο που οι ανθρωποι που κατα καιρους χαρακτηρισθηκαν, παντα με την ιδια σκοπιμοτητα, σαν “νεοκυπριοι” διαφερουν τοσο πολλο μεταξυ τους, που τελικα ο ορος δεν μπορεί να χρησιμοποιειται σε οποια- δηποτε σοβαρη συζητηση. Ειχαμε φτασει στο σημειο που ενας κυπριος κοινωνιολογοσ μιλησε με δεος απο προγραμμα μεγαλης ακροαματικοτητας της τηλεορασης χια ‘νεοκυπριους’ που είναι μεν παντου και σε σημαντικα ποστα αλλα δεν φαινονται. Χρησιμοποίησε το επιθετο “αορατοι”.

Αν ανασκοπήσουμε τη χρήση του ορου “νεοκυπριοι” απο τον καιρο που εισηχθηκε το πιο πιθανο αντικειμενο του που θα βρουμε στην πραχματικη ζωη της Κυπρου είναι: “οσοι δεν συμμεριζονται τις σωβινιστικες η εστω εθνικιστικες αποψεις αυτων που τον χρησιμοποιουν και που φαινετα να εχουν ευκολη προσβαση στα μαζικα μεσα επικοινωνιας”. Ενας τετοιος ορισμος θα περιλαμβανε τους πιο πολλους κυπριους, σιγουρα τον υποφαινομενο και πολλο πιθανον και τον καθηγητη Ανδρεα Καζαμια, που αν γνωριζε αυτες τις ιδιομορφιεσ της κυπριακης πολιτικης κουλτουρας θα ηταν πιο επιφυσιακτικος στη χρηση μιας αντι-επιστημονικης ετικετας οταν αποφασιζε να δωσει το ποθιτιμο επιστημονικο του βαρος στη συζητηση του καυτου θεματος της ενοτητας και του μελλοντος της κυπριακης κοινωνιας.

(β) Συγκριση με “νεοτουρκους”.

Στην ιδια αχνοια πρεπει ν’ αποδοθει και η εκτενης συγκριτικη παρουσιαση, που κανει ο κ Καζαμιας, των νεοτουρκων εστω και αν σημειωνει παρενθετικα

πως δεν πιστευει να ειχαν αυτους υποψη "οι αυτοχειροτονηθεντες Νεοκυπριοι". Είναι φανερο πως ο καθηγητης προχωρει σε αυτη την συγκριση απο λανθασμενη αφετηρια εφοσον αναφερεται σε "αυτοχειροτονηθεντες" νεοκυπριους. Τετοιιοι νεοκυπριοι δεν υπαρχουν στην Κυπρο οπως εξηγησα πιο πανω. Είναι πολυ σωστη η αποψη του κ. καθηγητη οτι ηταν ατυχης η χρηση του ορου αυτου γιατι φερνει στην σκεψη μας τους νεοτουρκους αλλα δεν αυτοχειροτονηθηκε κανεις σαν "νεοκυπριος". Ετσι θα πρεπει να καταλοχισθει πιο σωστα η ευθυνη της ατυχους χρησης του ορου σ'αυτους που κακοβουθα τον εισηγαγαν. Και δυστυχως καποια ευθυνη για την συνεχιση της χρησης θα βαραινει και τον ιδιο τον κ. καθηγητη που χρησιμοποιοησε τον ορο, οχι βεβαια κακοβουθα αλλα και χωρις να καθορισει το εμπειρικο του αντικρυσμα η να εξακριβωσει τουλαχιστον ποιαι και γιατι τον χρησιμοποιοησαν.

Μια αλλη συνεπεια της παραλειψης αυτης η πιθανον της παραληλανησης είναι και η απορια του κ Καζαμια πως να ονομαζει τους "μη νεοκυπριους". Αν καθοριζε το εμπειρικο αντικρυσμα του ορου που χρησιμοποιοει (π.χ. : " τα μελη του Νεοκυπριακου Συνδεσμου" οποταν μη νεοκυπριος είναι το μη μελος) η αν χρησιμοποιοησε τον ορο με την απλη του εννοια οπως προκυπτει απο την σημασια των συνθετικων του ρηξεων, που βρισκονται σε καθε ρηξικο, δεν θα ειχε τετοια απορια η δυσκολια. Οπως δεν εχει κανενας μας απορια για τον ορο "νεο-ελληνες" και τα παραγωγα του (νεο ελληνικη ιστορια, νεο-ελληνικη λογοτεχνια κλπ) και δεν διερωτομαστε πως να ονομαζουμε τους μη νεο-ελληνες.

Οσο ατυχης ηταν η χρηση του ορου "νεοκυπριοι" απο τους πολεμιους της **ιδεολογιας της πλουραλιστικης κυπριακης ενωτητας** (με κρυφη την σκοπιμοτητα να υποβαθουν στην σκεψη μας την παρομοιωση με τους νεοτουρκους) αλλο τόσο ατυχης είναι η συγκριση που γινεται, στα φανερα πιο και σιγουρα χωρις κακοβουθη σκοπιμοτητα, με τους νεοτουρκους. Ιδιαιτερα ατυχης είναι η συγκριση αυτη γιατι αναποφευκτα οδηγει τον κ. καθηγητη στην εισηγηση για "αποκυρηξεις" ελληνικης παραδοσης, γλωσσας, θρησκειας κλπ (για την πραχματοποιηση "του νεοκυπριακου οραματος") που ωστοσο ποτε προηγουμενως δεν εισηγηθηκε κανενας οραματιστης.

Προτου φυχουμε απο αυτο το θεμα των νεοτουρκων και των νεοκυπριων θα ηταν δικαιο να γινει μια ιστορικη παρενθεση για να διαφανει και ο βαθμος της ευθυνης που φερουν οι ιδιοι οι οπαδοι της πιο πανω ιδεολογιας για την ατυχη χρηση των ορων και τις συνεπειες της: Οταν για πρωτη φορα προβληθηκε εντονα και πλατεια αυτη η ιδεολογια (με συνθηματα οπως "η Κυπρος για τους κυπριους", "η Κυπρος ανηκει στους κατοικους της", "η Κυπρος ανηκει στον

βασ της “ κλη. κλη) η βασική προσεγγίση ήταν πως εγκαταλείπεται οριστικά η ιδέα της ένωσης με την Ελλάδα ή την Τουρκία και πρέπει να αρχίσει μια νέα εποχή όπου ενοποιημένοι οι Κύπριοι θα αγωνίζονται για την ανεξαρτησία, την απελευθέρωση από την κατοχή και την υπερασπίση της κρατικής οντότητας της κοινής τους πατρίδας Κύπρου. Ήταν άμεσα μετά την τραυματική εμπειρία του Ιουλιανού πραξικοπήματος (που οργανώθηκε από την τότε κυβέρνηση της Ελλάδας) και την τραγωδία της Τουρκικής εισβολής. Συνεβη νομίζω κάτι ανάλογο – και πολύ σχετικό αν αναλυθεί σε βάθος – με την εγκατάλειψη της “Μεγάλης Ιδέας” από τους πιο πολλούς ελληνοελληνες στην περίοδο μετά την μικρασιατική καταστροφή.

Μια από τις ομάδες των πολιτών (και ίσως όχι η μεγαλύτερη) που προβαλλαν έντονα και φανερά αυτή την αλλαγή στην νοοτροπία του κυπριακού λαού ίδρυσαν τον “Νεοκυπριακό Συνδεσμό”. Η πράξη αυτή συντελέστηκε μετά από μαραθωνίες συζητήσεις και αναλύσεις για το τι ακριβώς συνέβηκε στη Κύπρο, ποια ήταν τα βαθύτερα αίτια και ποια θα πρέπει να είναι η μεθοδευση του αγώνα των Κυπρίων για ν’ απαλλάξουν από την Τουρκική κατοχή. Οι συζητήσεις κατέληξαν σε συγκεκριμένα συμπεράσματα τα οποία διατυπώθηκαν αναλυτικά και αρχισε σχετική διαφώτιση. Δεν υπήρξε και δεν τέθηκε θέμα “αποκήρυξης” οτιδήποτε του ελληνικού ή τουρκικού αλλά απλώς εγκατάλειψη πρακτικών εθνικιστικών πολιτικών επιδιώξεων (δηλ. την πολιτική συνδέση της Κύπρου με την Ελλάδα ή με την Τουρκία) και την αντικατάστασή τους από την πλήρη αποδοχή και υποστήριξη της ανεξαρτησίας, κρατικής οντότητας και πολυεθνικής συνθέσης μιας συγχρονής (νέας) Κύπρου.

Ο όρος “νεοκυπριακός” οφείλοταν σ’ αυτή την αντίληψη και, χαρακτηριστικά, μόνο στον τίτλο του Συνδεσμού παρουσιάστηκε δημοσία. Ωστόσο η χρησιμοποίηση του επιθέτου αυτού για τον Συνδεσμό επιβαρύνει με απερισκεψία τους υπευθύνους γιατί έτσι έδωσαν την ευκαιρία και την προκλήση στους επικριτές τους να εισαξουν τον όρο ‘νεοκυπριαί’ και να παρασυρουν μαζί τους και μια επιστημονική προσωπικότητα του κύρους και της βαρύτητας του Ανδρέα Καζαμία. Γι’ αυτούς ο όρος “νεοκυπριαί” ήταν προσφορώτερος γιατί χρησιμοποίησε στην μεθοδευση της πολεμικής τους και στην ενίσχυση της πνευματικής διώξης όλων των κυπρίων που θαρραλέα εκφράζονται εναντίον των δεινών που προκάλεσε ο εθνικισμός στον κυπριακό λαό. Για τον καθηγητή Ανδρέα Καζαμία ο όρος δεν έπρεπε να έχει καμία χρησιμότητα.

(γ) Έθνος-κράτος (nation state).

Ερχομαστε τώρα στην “έννοια και το θεσμο του κυπριακού κράτους”.

Κατά τον κ Καζαμία "το νέο-ιδρυθέν κυπριακό κράτος, όπως θεσμοθετήθηκε, μόνο ως **διοικητική τεχνοκρατική λειτουργική οντότητα για την διακυβέρνηση της χώρας**, θα μπορούσε να νοηθεί ανεξαρτήτα και υπεράνω των δύο ανισοδυναμικών εθνο-κοινοτήτων" (δική του υπογραμμίση). Στη συνέχεια προτείνει πως "πρέπει να διαχωρίσουμε εννοιολογικά την ύπαρξη του κράτους ως οντότητας από την ύπαρξη του εθνους-κράτους.(Nation-State)"

Παρά την σαφήνεια και την ορθότητα της αρχικής αυτής τοποθέτησης, σε όλη την υποβληθή παρουσίαση των απόψεων του κ Καζαμία, ο όρος "κράτος" εναλλάσσεται συνεχώς και ταυτίζεται με τον όρο "εθνος-κράτος" και έτσι οδηγείται η συζήτηση - **ακριβώς επειδή δεν διαχωρίζονται στη πράξη οι δύο έννοιες** - σε απαισιόδοξα μηνύματα για το μέλλον της Κυπριακής ενότητας. Η ασάφεια και η εναλλαγή στην χρήση των όρων αυτών γίνεται εμφανής με την φράση του καθηγητή "πλευραδιστικό εθνος- κράτος" Είναι, νομίζω, αμφισβητήσιμο το κατά πόσο μπορεί ένα εθνικά πλευραδιστικό κράτος να είναι ταυτόχρονα και εθνος- κράτος. Η έννοια "εθνος-κράτος" (nation-state) λογικά αποκλείει αυτό το ενδεχόμενο γιατί σημαίνει κράτος που αποτελείται από ένα και μονό εθνος με πολίτες που έχουν κοινή μια και μονή εθνική ταυτότητα. Ύστερα η περιγραφή του κυπριακού κράτους " ως διοικητική τεχνοκρατική λειτουργική οντότητα" - σε αντιπαράθεση, υποθέτω, με τις συναισθηματικές, εθνικές, πολιτιστικές οντότητες που το συνθέτουν - θα μπορούσε να αφορά και τα πιο παλιά συγχρόνα κράτη εφόσον ελάχιστα έχουν απομείνει που μπορούν να αξιώσουν ότι είναι εθνη-κράτη.

Για το μεγαλύτερο μέρος του σύγχρονου κόσμου οι εθνικές ταυτότητες και η έννοια του εθνους έχουν από καιρό διαχωριστεί **στην πράξη** από τις κρατικές ταυτότητες και την έννοια του κράτους. Ακόμα και τα πιο παλιά και άρτια συγκροτημένα κράτη περιλαμβάνουν διάφορες εθνικές ομάδες και εθνοότητες. Αντιστοίχα παλιά εθνη έχουν διασκορπισθεί και ιδρύσει διάφορα χωριστά κράτη ή συμμετέχουν αποσπασματικά στην ύπαρξη και λειτουργία διάφορων κρατών. Το αραβικό εθνος (όπως και το ελληνικό) παρουσιάζουν πολλές φορές δυναμική ενότητα και ομοθυμία χωρίς να αποτελούν όλοι οι Άραβες (ούτε όλοι οι Έλληνες) ένα κράτος. Στην Ελβετία μπορεί να μιλούν τρεις γλώσσες και σίγουρα υπάρχουν τρεις εθνοότητες (γαλλική, γερμανική και ιταλική) αλλά η Ελβετία είναι ένα κράτος ως "διοικητική λειτουργική οντότητα". Το ίδιο και το Βέλγιο και δεκάδες άλλα παραδείγματα του παλιού και του νέου κόσμου. Ακόμα και το παράδειγμα που χρησιμοποιεί ο ίδιος ο καθηγητής Καζαμίας, δηλ οι Η.Π.Α, σίγουρα δεν μπορεί να θεωρηθεί nation-state όσο και αν στο Αμερικανικό ιδίωμα οι λέξεις χώρα και κράτος (country, state) έχουν αντικατασταθεί με την λέξη "nation". Είναι χαρακτηριστικό που στα αυτιά τα δικά μας ακούεται κάπως παράξενα η φράση Αμερικανών φίλων

μας : “το εθνος σας” (“ your nation”) όταν μιλούν σε μας για την Κύπρο και εννοούν “η χώρα σας”. Είναι εντελώς φυσιολογικό χι’ αυτούς να μιλούν έτσι εφόσον η Κύπρος είναι ένα από τα “εθνη” που αποτελούν τα “Ηνωμένα Έθνη” – μια φράση που επεκράτησε διεθνώς με βάση το ίδιο πιο πάνω αμερικανικό ιδίωμα.

(6) Προκαταρκτικά Συμπεράσματα

Είναι σίγουρα σωστό να διαχωρίσουμε την έννοια κράτος από την έννοια εθνος ή εθνος-κράτος όπως απαραίτητο είναι να καθορίζουμε εμπειρικά όλες τις έννοιες που χρησιμοποιούμε σ’ αυτό τον ευαίσθητο και συναισθηματικά φορτισμένο τομέα. Έτσι δεν θα οδηγηθούμε σε ιδιαίτερα προβληματικές έννοιες όπως η **Κυπριακή εθνική ταυτότητα** και το **κυπριακό εθνος-κράτος**, που χρησιμοποιεί ο κ Καζαμιάς σε σχέση με τον ρόλο της εκπαίδευσης στην εξέλιξη των θεμάτων αυτών. Είναι πολύ ευστοχη ή υποδειξη πως “οι ατελείες και οι αντιφάσεις στη εκπαιδευτική πολιτική της χώρας και την παιδευτική κουλτούρα που διέπει το οικείο κυπριακό σύστημα” θα μπορούσαν να διορθωθούν χωρίς και να τεθεί θέμα υπερκοινοτικής κυπριακής ταυτότητας. Από αυτή την θέση και με συνέπεια ο κ. Καζαμιάς οδηγείται σε μια αλήθη σωστή διαπίστωση πως ότι και να συμβεί με την “εξομαλύνση της κυπριακής κατάστασης” δε θα υπάρχει “ένα εθνος-κράτος (nation -state) δηλ. εθνική κρατική οντότητα”.

Κανείς δεν διαφωνεί με αυτές τις απλές κοινοτοπίες για τα κυπριακά δεδομένα και χι’ αυτό δεν έχει προταθεί μέχρι τώρα από κανένα η εξέλιξη κυπριακού εθνους ή η δημιουργία “κυπριακού εθνους-κράτους”. Αυτό είναι φυσικό γιατί δεν είναι δυνατό να διανοηθεί κανείς ιστορικά, κοινωνιολογικά, εννοιολογικά αλλά και λογικά “κυπριακή εθνική ταυτότητα” ή “κυπριακή εθνική κρατική οντότητα” – έννοιες στις οποίες για πρώτη φορά βήεση δημοσία αναφορά με το άρθρο του κ. Καζαμιά. Εφόσον έτσι έχουν τα πράγματα μόνον ως προληπτική ενέργεια μπορεί να θεωρηθεί η βαρυσήμαντη παρεμβολή του κ. καθηγητή με συζήτηση και επιχειρηματολογία εναντίον της “εκρίζωσης” του ελληνισμού και της “αποκηρυξης” της ελληνικής παραδόσης και της θρησκείας που ποτε κανείς δεν πρότεινε η υποστηρίξει.

Ωστόσο, χειρίζεται το ερώτημα κατά πόσον χρειάζονται τέτοιες προληπτικές συζητήσεις σήμερα στην Κύπρο. Διερωτάται κανείς αν δεν θα ήταν πολύ πιο χρήσιμο για τον τόπο μας αν όλοι σταματήσουμε να ποδούμε δονκιχωτικά φανταστικούς εχθρούς της ελληνικής μας ταυτότητας και

μελετήσουμε σοβαρά το μέλλον της κυπριακής κοινωνίας. Τότε σίγουρα θα παίρναμε πολύ πιο σημαντική και όπως πάντα πολύτιμη καθοδήγηση από τον φίλο και δασκάλο Ανδρέα Καζαμία αν εξέταζε την πιθανότητα να δημιουργήσουμε στην Κύπρο ένα βίωσιμο, ενιαίο, ποδηγετικό, ηθουραθιστικό κράτος που θα σεβεται τις εθνικές και άλλες ταυτοτητες και παραδοσεις (π.χ θρησκευτικές, ιδεολογικές κλπ) όλων των πολιτών του με πρακτικούς τρόπους όπως είναι η υιοθέτηση καταλλήλῃς πολιτικής σε κάθε τομέα, περιλαμβανομένης και της εκπαίδευσης, η οποία θα προωθείτην ιδέα της ενοτήτας κράτους και λαού για το καλό όλων των Κυπρίων. Αν επικεντρωθεί έτσι η συζήτηση δεν χρειάζεται να απαντηθούν (και ούτε να τίθενται) τα ερωτήματα περί μιας παραδοσης, μιας θρησκείας, μιας γλώσσας, μιας εθνικής ταυτοτήτας κλπ κλπ. που αφορούν θεωρητικά μονοεθνή κράτη ή ξεπερασμένες "εθνικές εκκαθαρίσεις" που προκαλεί η καταρρευση των κομμουνιστικών καθεστώτων σε μερικά ποδηγετικά κράτη.

Τα συγχρόνα κράτη δεχονται την ηθουραθιστική τους συνθεση και με την προσχώρηση τους σε διεθνείς συμβάσεις ή/και με δικές τους νομοθεσίες καταχωρώνουν τα πολιτιστικά και θρησκευτικά όπως και όλα τα ανθρωπινά δικαιώματα περιλαμβανομένης και της ενοτήτας η εθνικής ταυτοτήτας και παραδοσης των πολιτών τους. Αν καταπιαστούμε οθί με το θέμα αυτό από την σωστή σκοπία της δημιουργίας ενός συγχρόνου κράτους, τότε θα τεθούν τα πραγματικά ερωτήματα και θα δοθούν από μας τους κοινωνικούς επιστημονες οι καταλλήλῃς απαντήσεις για καθοδήγηση των πολιτικών μας να προλάβουν τον διαμεθισμό και την σταδιακή εξαθλίψη της Κύπρου από την γεωγραφία και την μεθιλοντική ιστορία της περιοχής μας. Με την εισαχώρη της πιο πάνω πραγματιστικής σκοπίας στη συζήτηση δεν θα χρειάζετο η αστοχη και ασχετη με την περίπτωση της Κύπρου σύγκριση με την Κεμαλική επιβολή του τουρκισμού στη Τουρκία και θα παραμεινουμε σε παραδειγματα συναινετικών μοντελλών ενοποίησης ποδηγετικών κρατων όπως οι Η.Π.Α. η Εθβητια, ο Καναδάς ,το Βελγιο και δεκαδες άλλα.

Είναι κατά την άποψη μου άβασανιστή η θέση του κ Καζαμία πως στη συναινετική αντιμετώπιση του θέματος "κύριο κώλυμα θα παρουσιαζαν οι τουρκοκυπριοί". Μπορεί αυτή η εκτίμηση να είναι σωστή για την τωρινή ομάδα που βρίσκεται στη εξουσία στη "τουρκοκυπριακή δημοκρατία της βόρειας Κύπρου". Σίγουρα, όμως δεν ισχύει για όλους τους τουρκοκυπριούς. Είναι πολλοί οι τουρκοκυπριοί και ακόμα και κομματικοί ηγετες των τουρκοκυπρίων που όχι μόνο δεν είναι κώλυμα αλλά θα αγωνίζονταν για την επιτυχία της "συναινετικής αντιμετώπισης του θέματος". Οι μόνοι που θα μπορούσαμε να πουμε με βεβαιότητα πως θα παρουσιαζαν κώλυμα είναι οι

ακραιοι εθνικιστες και στις δυο πλευρες.

Αν αγτήσουμε την καθοδήγηση μας απο το πλουραλιστικο, λαμπρο μελλον της ανθρωποτητας και οχι το εθνικιστικο, σκοτεινο και ματωμενο παρελθον της, θα καταλήξουμε σωστα να συζητούμε και να παραδειγματιζομαστε απο την κοσμοϊστορικη διαδικασια της ενοδοτησης της Ευρωπης που συντελείται τωρα μπροστα στα ματια μας. Για να επιτυχει την ενοδοτητα της Ευρωπης - που καθημερινα βήεπουμε να φουντωνει - η Ευρωπαικη Κοινοτητα δεν επιδωκει ουτε μια χλωσσα, ουτε μια θρησκεια και σιγουρα κανενος την εθνικη ταυτοτητα δεν προτιθεται να ξερριζωσει. Αυτό δεν την σταματα απο του να εισαχει συστηματικα προγραμματα προβολης και καθλιεργειας της ιδεας της ενιαιας Ευρωπης ενω είναι γνωστο πως τα κρατη-μελη που την αποτελουν εναρμονιζουν με την ιδεα αυτη την πολιτικη που ακοιουθουν στους διαφορους τομεις περιλαμβανομενης και της εκπαιδευσης και της "παιδευτικης κοιητουρας" που τα διεπει - για να χρησιμοποιησω μια εξαιρετη φραση του κ. Καζαμια. Τελικα η ευρωπαικη ενοδοτητα και μαζυ της η ευρωπαικη ταυτοτητα θα επιτευχθουν γιατι ετσι το αποφασισαν οι ευρωπαιοι χωρις να ζημιωθει κανενος η πολιτιστικη η εθνικη ταυτοτητα.

Σιγουρα δεν θα πρπει να είναι δυσκοιλο να συιλαβουμε μια παρομοια διεργασια αναπτυξης στην Κυπρο της παιδευτικης κοιητουρας που θα προαχει την κυπριακη ενοδοτητα και μαζυ της μια κυπριακη ταυτοτητα (χωρις το 'εθνικη' του κ Καζαμια) που να είναι εναρμονισμενη με τις συγχρονες τασεις στις ανθρωπινες σχεσεις και μεσα στα πλαισια της λειτουργικης συγκροτησης των πλουραλιστικων, δημοκρατικων κρατων της εποχης μας.

Υπαρχει εδω μια ιστορια οχτω χιλιετηριδων πολιτιστικης και πολιτικης παρουσιας της Κυπρου που κανενας δεν αμφισβητει οταν νηφαλια εξεταζει τα τεκμηρια. Καποιες ηθελημενες η αθελητες προσπαθειες για διαγραφη αυτης της ιστοριας, που γινονται για διαφορετικους λοχους απο μερικους τουρκους και ελληνες καθώς και καποια παραχωνριση της, στην οποια αθελα τους περιπιητουν μερικοι αλλοι, θα μπορούσαν σταδιακα να εκλειψουν με μια συντονισμενη διαφωτιση απο αρμοδιους ιστορικοις και πολιτιστικους φορεις και τα μέσα μαζικης ενημερωσης. Με καταλληλο προγραμματισμο και χωρις να απαρνηθει κανεις οτιδηποτε, εκτος απο τον εθνικισμο, μπορούμε να αναπτυξουμε ακομα παραπερα την πολιτιστικη μας παραδοση και ταυτοτητα που στην διαρκεια των χιλιετηριδων εμπλουτισθηκε και θα συνεχισει να εμπλουτιζεται με την συμβοη των διαφορων εθνικων παραδοσεων του τοπου χωρις η ίδια η οι αλλες να χανουν η καθεμια την δικη της αυτοτελεια και υποσταση. Απο κοιωνιολοχικης σκοπιας δεν νομιζω πως είναι απαραιτητη για

την συγκροτηση και την ενοτητα της συγχρονης κοινωνιας η μια και μονη εθνικη πολιτιστικη παραδοση. Ο ιδιος ο πολιτιστικος ηθουραθισμος θα δημιουργησει την δικη του παραδοση οπως ηδη αρχισε να κανει με επιτυχια στην Ευρωπη. Εκει ομως χινεται μια συνειδητη και συστηματικη προσπαθεια που σε μας δεν εχινε.

Θα τελειωσω με την ιδια αγγλικη παροιμια που χρησιμοποησε ο κ Καζαμιας (αλλα στη πληρη εκδοχη της: "The proof of the pudding is in the eating") και να τονισω οτι το γεγονος πως δεν εχουμε κατασκευασει το γλυκισμα, για να βρουμε την αποδειξη τρωχωντας το, δεν σημαινει πως δεν μπορεί να κατασκευασθαι. Οπως η ενοτητα της Ευρωπης επερχεται χιατι το αποφασισαν οι Ευρωπαιοι, αιχουρα θα επεληθει με την ιδια επιτυχια και πιο χρηχουρα η ενοτητα της Κυπρου οταν το αποφασισουν οι Κυπριοι. Ο προβληματισμος χυρω απο τους τροπους χια να φτασουμε σε αυτη την αποφαση μπορεί να αποτελεσει το αντικειμενο μιας συζητησης που θα ειναι πιο χονιμη και αποτελεσματικη υστερα απο τη διευκρινηση των βασικων εννοιων στην οποια εηλιζω να εκαμα, με τα πιο πανω σχοθια μου, μια μικρη συνεισφορα.

Λευκωσια
11/9/1992

ΤΑΚΗΣ ΚΟΝΗΣ
Κοινωνικος Ψυχολογος